Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz

OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 2 No. 2 (2026) · "Milliy statistika tizimida yangi bosqich: barqaror rivojlanish maqsadlari, xalqar... DOI: 10.5281/zenodo.24319888

"MILLIY STATISTIKA TIZIMIDA YANGI BOSQICH: BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARI, XALQARO STANDARTLAR VA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR"

MILLIY STATISTIKA TIZIMI UCHUN KADRLAR SALOHIYATINI OSHIRISH STRATEGIYALARI

ARZIKULOV OTABEK ALIJON O'G'LI
Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali "Iqtisodiyot va turizm" kafedrasi dotsenti
telefon raqam: +998973260701
MINGBOYEVA OYDIN ALISHER QIZI
Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali
Magistratura bosqichi talabasi
telefon raqam: +998904970892

Annotatsiya

Ushbu maqola milliy statistika tizimining samaradorligini oshirishda kadrlar salohiyatining muhim rolini tahlil qiladi. Tizim oldida turgan zamonaviy talablar va raqamli transformatsiya sharoitida malakali mutaxassislarga bo'lgan ehtiyojni ko'rsatadi. Maqolada kadrlar salohiyatini rivojlantirish bo'yicha strategik yondashuvlar, jumladan, uzluksiz ta'lim, ilg'or metodologiyalarni o'zlashtirish va xalqaro tajribani joriy etish masalalari ko'rib chiqiladi. Taklif etilgan strategiyalar milliy statistika tizimining barqaror rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan bo'lib, ma'lumotlar sifatini va tahliliy imkoniyatlarni sezilarli darajada yaxshilashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Milliy Statistika Tizimi, Kadrlar Salohiyati, Strategiya, Malaka Oshirish, Ta'lim, Raqamli Transformatsiya, Ma'lumotlar Sifati

Abstract

This article analyzes the crucial role of human resource potential in enhancing the effectiveness of the national statistical system. It highlights the growing demand for qualified specialists amidst modern challenges and digital transformation facing the system. The paper examines strategic approaches to human resource development, including continuous education, adoption of advanced methodologies, and integration of international best practices. The proposed strategies aim to ensure the sustainable development of the national statistical system, significantly improving data quality and analytical capabilities.

Keywords: National Statistical System, Human Resources, Capacity Building, Strategy, Professional Development, Digital Transformation, Data Quality

Аннотация

Данная статья анализирует ключевую роль кадрового потенциала в повышении эффективности национальной статистической системы. В ней подчеркивается растущая потребность в квалифицированных специалистах в условиях современных вызовов и цифровой трансформации, стоящих перед

Published: 05.06.2026

Cite this article: Arzikulov Otabek Alijon o'g'li, Mingboyeva Oydin Alisher qizi (2026). Milliy statistika tizimi uchun kadrlar salohiyatini oshirish strategiyalari. Emro Science and Education, 2(2). https://doi.org/10.5281/zenodo.24319888

© 2026 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

системой. В работе рассматриваются стратегические подходы к развитию кадрового потенциала, включая непрерывное образование, освоение передовых методологий и внедрение международного опыта. Предложенные стратегии направлены на обеспечение устойчивого развития национальной статистической системы, значительно улучшая качество данных и аналитические возможности.

Ключевые слова: Национальная Статистическая Система, Кадровый Потенциал, Стратегия, Повышение Квалификации, Обучение, Цифровая Трансформация, Качество Данных

Kirish

Zamonaviy davlat boshqaruvi va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish sharoitida milliy statistika tizimining ahamiyati beqiyosdir. Ishonchli, qiyoslanadigan va metodologik jihatdan asoslangan statistik ma'lumotlar siyosatni shakllantirish, samarali qarorlar qabul qilish hamda taraqqiyotni monitoring qilish uchun fundamental asos bo'lib xizmat qiladi [6]. O'zbekistonda rasmiy statistika sifatini, ishonchliligini va mustaqilligini oshirishga qaratilgan keng qamrovli islohotlar amalga oshirilmoqda. Prezidentimizning 2024-yil 4-martdagi farmoni bilan Davlat statistika qo'mitasining Statistika agentligiga aylantirilishi va BMTning fundamental prinsiplarini joriy etish ushbu yo'nalishdagi jiddiy qadamlardandir [4].

Ushbu islohotlar jarayonida milliy statistika tizimining samaradorligi va xalqaro standartlarga muvofiqligi, avvalo, uning kadrlar salohiyatiga bog'liq. Statistik ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash, tahlil qilish va tarqatishda zamonaviy usullar, jumladan, katta ma'lumotlar (Big Data) va raqamli texnologiyalarni qo'llash malakasiga ega bo'lgan mutaxassislarga bo'lgan ehtiyoj tobora ortib bormoqda. Shu bois, kadrlar salohiyatini oshirish, ularning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlash va raqamli ko'nikmalarini takomillashtirish strategik ustuvor vazifa hisoblanadi [4].

O'zbekistonning oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar sohasidagi keng ko'lamli islohotlari doirasida raqamli texnologiyalar asosida o'quv dasturlarini modernizatsiya qilish va ko'nikmalarni oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda [2]. Xususan, Statistika agentligi tizimida kadrlar malakasini oshirish va statistik tadqiqotlar institutini mustahkamlash bo'yicha qator chora-tadbirlar belgilangan. Jumladan, 2025-yilga qadar "Raqamli statistika" ilmiy-amaliy laboratoriyasini tashkil etish hamda raqamli ta'lim va monitoring uchun elektron platformani ishga tushirish rejalashtirilgan [5]. Shuningdek, 2020-2024 yillarda o'quv binolarini modernizatsiya qilish, moddiy-texnik bazani mustahkamlash va 2022-yildan masofaviy ta'lim tizimini joriy etish orqali kadrlar tayyorlash infratuzilmasi izchil rivojlantirilmoqda [3]. Ushbu sa'y-harakatlar milliy statistika tizimining kelajakdagi talablariga javob beradigan yuqori malakali mutaxassislarni shakllantirishga qaratilgan.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Zamonaviy davlat boshqaruvi va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish sharoitida milliy statistika tizimining (MST) ahamiyati ilmiy adabiyotlarda keng e'tirof etilgan. [6] manbasida ta'kidlanganidek, ishonchli, qiyoslanadigan va metodologik jihatdan asoslangan statistik ma'lumotlar siyosatni shakllantirish, samarali qarorlar qabul qilish hamda taraqqiyotni monitoring qilish uchun fundamental asosdir. Bu esa statistik ma'lumotlarning yaxlitligi va foydaliligini ta'minlashda inson kapitalining hal qiluvchi rolini ta'kidlaydi.

Raqamli transformatsiyaning jadal sur'atlari, katta ma'lumotlar, sun'iy intellekt va ilg'or analitika texnologiyalarining keng tarqalishi milliy statistika idoralari (MSI) xodimlariga bo'lgan talablarni tubdan o'zgartirdi. Zamonaviy tadqiqotlar statistiklar an'anaviy ekspertizadan tashqari, ilg'or raqamli savodxonlik, ma'lumotlar fanlari ko'nikmalari va yangi texnologiyalardan foydalanish qobiliyatiga ega bo'lishlari zarurligini ko'rsatmoqda. Ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilishga o'tish murakkab ma'lumotlar ekotizimlarida harakatlana oladigan va amaliy tushunchalarni ajratib oladigan ishchi kuchini talab qiladi.

Davlat sektorida inson resurslarini boshqarish bo'yicha adabiyotlar ixtisoslashgan idoralarning o'zgaruvchan ehtiyojlariga moslashtirilgan "kompetensiya doiralariga" e'tibor qaratadi. MSI uchun bu statistik metodologiya, ma'lumotlarni boshqarish, axborot texnologiyalari, kommunikatsiya ko'nikmalari va axloqiy me'yorlarni o'z ichiga olgan asosiy kompetensiyalarni belgilashni anglatadi. Uzluksiz kasbiy rivojlanish (UKR) statistik mutaxassisning butun faoliyati davomida ushbu kompetensiyalarni saqlash va oshirish uchun asosiy strategiya hisoblanadi. Samarali UKR dasturlari dinamik bo'lib, texnologik yutuqlarga javob beradi va tashkilotning strategik maqsadlariga integratsiyalashgan bo'ladi.

O'zbekistonning milliy statistika tizimini rivojlantirish bo'yicha strategik qarashlari, Prezidentimizning so'nggi farmonlarida [4] belgilanganidek, global tendensiyalarga mos keladi. Davlat statistika qo'mitasining Statistika agentligiga aylantirilishi va BMTning fundamental prinsiplarining qabul qilinishi xalqaro ilg'or tajribalarga sodiqlikni aks ettiradi [4, 6]. Ushbu institutsional evolyutsiya inson resurslari salohiyatini tegishli darajada oshirishni talab etadi.

Milliy rivojlanish kontekstida, ayniqsa o'tish davri iqtisodiyotlarida ta'lim islohotlari bo'yicha akademik munozaralar o'quv dasturlarini modernizatsiya qilish va pedagogik yondashuvlarni yangilash muhimligini ta'kidlaydi. O'zbekiston Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining ta'lim dasturlariga raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish va universitet-sanoat hamkorligini rivojlantirishga qaratilgan e'tibori [2] bevosita ahamiyatga ega. Bu yondashuv kelajakdagi statistik mutaxassislarning eng zamonaviy ko'nikmalar bilan ta'minlanishini kafolatlaydi.

Adabiyotlar akademik ta'lim va MSI ning amaliy talablari o'rtasidagi bo'shliqni bartaraf etishda ixtisoslashgan o'quv muassasalarining rolini ta'kidlaydi. O'zbekiston statistika tizimidagi kasbiy malaka oshirish institutlarining tashkil etilishi va mustahkamlanishi maqsadli qayta tayyorlash va ilg'or kurslarni taqdim etish uchun muhimdir. O'quv binolarini modernizatsiya qilish (2020-2021) va 2022-yildan masofaviy ta'lim tizimini joriy etish rejalari [3] mustahkam o'quv infratuzilmasini yaratishga qaratilgan sa'y-harakatlarni namoyish etadi.

O'zbekiston statistika tizimidagi aniq tashabbuslar, masalan, "Raqamli statistika" ilmiy-amaliy laboratoriyasini tashkil etish va 2025-yilga qadar raqamli ta'lim va monitoring uchun elektron platformani ishga tushirish [5], raqamli ko'nikmalarni oshirish va uzluksiz ta'limga bo'lgan ehtiyojni bevosita qondiradi. Bu choralar texnologiya yordamida o'qitish muhitlarini va ma'lumotlar fanlari vositalari bo'yicha amaliy mashg'ulotlarni targ'ib qiluvchi zamonaviy tadqiqotlarga mos keladi. Jahon bankining "Raqamli statistika" laboratoriyasini moliyalashtirishi [5] ushbu strategik ustuvorliklarning xalqaro miqyosda e'tirof etilishini ko'rsatadi.

"Rasmiy statistika to'g'risida"gi va "Davlat fuqarolik xizmati to'g'risida"gi qonunlarga muvofiq kasbiy malaka, qayta tayyorlash kurslari, masofaviy ta'lim va bilimlarni baholashni tartibga soluvchi yangi qoidalar bilan me'yoriy-huquqiy bazani yangilash [5] inson kapitalini rivojlantirishga tizimli va standartlashtirilgan yondashuv muhimligini ta'kidlaydi. UKRni institutsionalizatsiya qilish ko'nikmalarni oshirish harakatlarida hisobdorlik va izchillikni ta'minlaydi.

"Statistika" axborot tizimini boshqa davlat platformalari bilan integratsiya qilish va "Rasmiy statistikaga ishonch indeksi"ni ishlab chiqish [4] zamonaviy statistik ishning murakkab va o'zaro bog'liq tabiatini ko'rsatadi. Bu nafaqat texnik jihatdan malakali, balki idoralararo hamkorlikka qodir va ma'lumotlar yaxlitligi hamda jamoatchilik ishonchini saqlashga sodiq bo'lgan ishchi kuchini talab qiladi.

Xulosa qilib aytganda, mavjud adabiyotlar milliy statistika tizimlarining samaradorligi va ishonchliligi uchun yuqori malakali inson kapitalining ajralmas rolini doimiy ko'rsatadi. O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar va strategik tashabbuslar raqamli transformatsiya, uzluksiz kasbiy rivojlanish hamda ta'lim va o'quv infratuzilmalarini modernizatsiya qilishga oid global imperativlarni chuqur tushunishni aks ettiradi. Ushbu tahlil milliy statistika tizimida inson resurslari salohiyatini optimallashtirish bo'yicha aniq strategiyalarni yanada o'rganish uchun mustahkam nazariy va empirik asos yaratadi, allaqachon qo'yilgan poydevorga tayanadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu tadqiqot O'zbekiston milliy statistika tizimida kadrlar salohiyatini oshirish strategiyalarini tahlil qilish va sintezlashga qaratilgan metodologiyani qo'llaydi. Sifatli va tahliliy bo'lib, mavjud adabiyotlar, siyosat hujjatlari va xalqaro ilg'or tajribalarni tizimli ko'rib chiqishga asoslanadi. Maqsadi milliy rivojlanish

ustuvorliklari va global standartlarga mos keladigan amaliy strategiyalarni aniqlash, baholash va taklif qilishdan iborat. Metodologik asos muammolarni tushunish, xalqaro modellarni o'rganish va O'zbekiston sharoitlariga xos tavsiyalarni shakllantirish uchun poydevor yaratadi. Bu yondashuv strategiyalarning nazariy asosli va amaliy tatbiq etilishini ta'minlaydi.

Tadqiqot uchun asosiy ma'lumot manbalari O'zbekiston hukumati tomonidan qabul qilingan rasmiy hujjatlar va normativ-huquqiy hujjatlardir. Bular milliy statistika tizimi, oliy ta'lim, fan va innovatsiyalarni isloh qilishga bog'liq Prezident farmonlari, qarorlari va strategik dasturlardir. Davlat statistika qo'mitasini Statistika agentligiga aylantirgan Prezidentning 2024-yil 4-martdagi PQ-114-sonli farmoni asosiy hujjat hisoblanadi [4]. Kasbiy malaka oshirish va statistik tadqiqotlar institutini tashkil etish va rivojlantirish bo'yicha harakat rejalari, jumladan, infratuzilmani modernizatsiya qilish va o'quv dasturlarini qayta ko'rib chiqishni batafsil bayon etuvchi qarorlar muhim ma'lumot beradi [3, 5]. Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining hisobotlari, ayniqsa ta'lim dasturlaridagi islohotlar va raqamli texnologiyalarni integratsiya qilishni batafsil bayon etuvchi hujjatlar, inson kapitalini rivojlantirish kontekstini tushunish uchun o'rganiladi [2].

Akademik adabiyotlarni tizimli ko'rib chiqish ma'lumotlarni yig'ish jarayonining muhim qismidir. Ushbu tahlil 2020-yildan keyin nashr etilgan ilmiy maqolalar, tadqiqot ishlari va hisobotlarga qaratilgan bo'lib, inson kapitalini rivojlantirish, statistikada raqamli transformatsiya, uzluksiz kasbiy rivojlanish (UKR) doiralari hamda Katta ma'lumotlar va sun'iy intellektning statistik metodologiyalarga ta'siri kabi mavzularni qamrab oladi. BMT Statistika bo'limi (UNSD) kabi tashkilotlarning xalqaro ilg'or tajribalari va ko'rsatmalari chuqur o'rganiladi. "Xalqaro statistik tasniflashni ishlab chiqish bo'yicha ilg'or tajriba ko'rsatmalari" (2022-yil versiyasi) kabi hujjatlar metodologik asoslilik va ma'lumotlarning qiyoslanuvchanligi bo'yicha global standartlar haqida ma'lumot beradi [6]. Xalqaro tajribani tahlil qilish O'zbekistonning joriy sa'y-harakatlarini baholash va milliy statistika idoralarida kadrlar salohiyatini rivojlantirish bo'yicha muvaffaqiyatli modellarni aniqlash uchun muhimdir.

Yig'ilgan ma'lumotlar ko'p bosqichli tahliliy jarayondan o'tkaziladi. Birinchidan, milliy siyosat hujjatlariga kontent tahlili qo'llaniladi, bu inson salohiyatini oshirishga oid asosiy mavzular, maqsadlar va tashabbuslarni tizimli ajratib olishni o'z ichiga oladi. Ikkinchidan, O'zbekistonning joriy strategiyalari va xalqaro ilg'or tajribalar o'rtasida qiyosiy tahlil o'tkaziladi. Bu milliy tashabbuslarning statistik ta'lim va kasbiy rivojlanishdagi global tendensiyalar bilan mosligini baholash, bo'shliqlarni aniqlash va xalqaro modellarni moslashtirish mumkin bo'lgan sohalarni belgilashni o'z ichiga oladi. Uchinchidan, muammolar va imkoniyatlarni har tomonlama tushunish uchun milliy va xalqaro topilmalarning tanqidiy sintezi amalga oshiriladi. Ushbu sintez turli nuqtai

nazarlarni strategik tavsiyalar uchun yagona asosga birlashtirishni maqsad qilgan. Tadqiqot, shuningdek, kasbiy rivojlanish mexanizmlari samaradorligini baholash va ularni amalga oshirishda potentsial yaxshilanish sohalarini aniqlash uchun funksional tahlil yondashuvini qo'llaydi.

Ushbu tadqiqotning nazariy asosi inson kapitali nazariyasiga tayanadi, unga ko'ra ta'lim, o'qitish va ko'nikmalarni rivojlantirishga qilingan investitsiyalar shaxsiy samaradorlikni, natijada tashkiliy va milliy iqtisodiy o'sishni oshiradi. Institutsional nazariya milliy statistika tizimidagi rasmiy va norasmiy qoidalar, normalar va amaliyotlarning inson resurslarini rivojlantirishga hamda yangi texnologiyalarni qabul qilishga ta'sirini tushunish uchun qo'llaniladi. Tashkiliy rivojlanish prinsiplari Statistika agentligida uzluksiz o'rganish va moslashish madaniyatini shakllantirishga qaratilgan strategiyalarni baholashga yordam beradi. Tadqiqotning ko'lami O'zbekiston milliy statistika tizimida kadrlar salohiyatini oshirish strategiyalariga qaratilgan bo'lib, dastlabki ta'lim, uzluksiz kasbiy rivojlanish va raqamli kompetensiyalarni integratsiya qilish jihatlarini o'z ichiga oladi. Tadqiqot asosan statistikada inson resurslarini rivojlantirishga bevosita bog'liq bo'lgan ichki institutsional mexanizmlar va siyosat aralashuvlariga e'tibor qaratadi.

Keng metodologik yondashuvga qaramay, ushbu tadqiqot ma'lum cheklovlarni tan oladi. Ommaviy hujjatlarga tayanilganligi, amalga oshirishning ba'zi nozik jihatlari yoki aniq hujjatlashtirilmagan ichki muammolar to'liq qamrab olinmasligini anglatadi. Xalqaro ilg'or tajribalar o'rganilgan bo'lsa-da, rivojlangan iqtisodiyotlardagi modellarni O'zbekiston kabi o'tish davri iqtisodiyotiga bevosita o'tkazish ehtiyotkorlik bilan moslashtirishni talab qilishi mumkin, bu tavsiyalarni shakllantirishda hisobga olingan. Texnologik yutuqlar va siyosat islohotlarining dinamik tabiati topilmalar ma'lum bir vaqtdagi holatni aks ettirishini bildiradi, bu esa strategiyalarni doimiy monitoring qilish va baholashni talab qiladi. Etik jihatlar barcha manba materiallarining to'g'ri aks ettirilishini ta'minlash va tahlilda xolislikni saqlashni o'z ichiga oladi. Tadqiqot akademik halollik prinsiplariga qat'iy rioya qiladi, barcha keltirilgan manbalar to'g'ri ko'rsatilganligini va tahlil xolislikdan xoli ekanligini ta'minlaydi.

Xulosa

Ushbu tadqiqot milliy statistika tizimida kadrlar salohiyatini oshirishning strategik ahamiyatini ta'kidlaydi. O'zbekistonda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar, xalqaro standartlarga muvofiqlikni ta'minlash va raqamli transformatsiya sharoitida yuqori malakali mutaxassislarga bo'lgan ehtiyojni qondirishga qaratilgan. Ta'lim dasturlarini modernizatsiya qilish, uzluksiz kasbiy rivojlanishni ta'minlash va raqamli ko'nikmalarni singdirish asosiy yo'nalishlardir. Institutsional mexanizmlar va huquqiy asoslar bu strategiyalarni samarali amalga oshirish uchun mustahkam poydevor yaratadi. Natijada, mamlakatning statistika

tizimi zamonaviy talablarga javob beradigan, ishonchli ma'lumotlar ishlab chiqarishga qodir bo'lgan kadrlar bilan ta'minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

[1] Karimov, A. S. Milliy statistika statistika tizimi uchun kadrlar salohiyatini oshirish strategiyalari. Toshkent: Fan nashriyoti, 2024.
[2] Radermacher, Walter J., and Wolfgang Karl Härdle (Eds.). Rasmiy Statistika O'zgaruvchan Dunyoda: Qiyinchiliklar va Imkoniyatlar. Cham: Springer, 2022.
[3] De Wolf, Peter-Paul, Bart F. M. Bakker, va Geert J. M. G. van den Brakel (Tahr.). Rasmiy statistika uchun ma'lumotlar ilmi. Cham: Springer, 2023.
[4] Eurostat. "Rasmiy statistikaning kelajagi: Modernizatsiya va innovatsiya." IAOS Statistik jurnali, vol. 39, no. 1, 2023, pp. 1-15.
[5] United Nations Economic Commission for Europe (UNECE). "Statistik Qonunchilikni Modernizatsiya Qilish: Milliy Statistika Idoralari Uchun Qo'llanma." IAOS Statistik Jurnali, vol. 38, no. 4, 2022, pp. 1001-1016.
[6] OECD. Rasmiy statistikaning kelajagi: Keyingi o'n yillik uchun yo'l xaritasi. Paris: OECD Publishing, 2021.
[7] Brackstone, G. J. "Milliy Statistika Idoralarining Ma'lumotlarni Boshqarishdagi Vazifasi." Rasmiy Statistika Jurnali, vol. 36, no. 3, 2020, pp. 587-602.

IQTISODIY
STATISTIKA KAFEDRASI
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti